

A CSODA.

Nyiszlett, zöld béka volt, lehetett tán tizenhárom esztendő. A kezében vastag sárgarépat szorongatott, és nagyokat harapott belőle, valamelyik kertből csente, épp úgy, mint az almát, meg a zöld szilvát, amit a fölfogott kis szoknyájában vitt.

A kemény sárgarépa hersegett a fogai közt, ahogy taktusra rága és meztelen, piszkos lábával rövid lépéseket vert ki. A léckerítések mentén ment, az árokban és be-besandított a kertekbe. Az országút vagy kétszáz lépésnyire volt tőle, egy lóherés tagon túl. Olykor végigporzott rajta valami szekér s Emer, hogy észre ne vegyék, lekushadt az árokba, a gaz közé s ott hevert mozdulatlanul, amíg a szekér el nem zörgött.

Az arca száraz volt, sárgászöld és piszkos, a haja kócos, a szeme fényes, mint valami pityke és nyugtalanul, kutatóan járt. Ha távol tudta magát az emberektől, ha egyedül volt, akkor meglágyult, megvidámodott a tekintete és az a kis piszkos arca egészen csinos volt. És akkor ugrált is, szökdelt, nótákat zümmögött, akár a többi falubeli gyerek. De az emberek közelében sunyítva, bújkálva járt, szinte lopózkodott s az arcán félelem, a szemében gyűlölet ült.

Egy-két vénasszonyt kivéve, mindenkitől félt és mindenkit került. Még a gyerekeket is, mert azok olykor meglesték és beárulták, hogy gyümölcsöt lopott. Három éves kora óta, amikor apja, anyja meghalt, a nagybátyjánál élt. Csontor mogorva, magánakvaló paraszt volt, senkije a világon; csak különfcnek tekintette a gyereket és hol adott neki enni, hol nem. Amíg csak olyan magatudatlan, kis pöttöm gyerek volt, a szomszédoknál hányódott. Hol itt, hol ott. És megszokta az öregasszonyok beszédeit, a sok mesét, legendát, amiket ezerszer is elővettek a hosszú téli estéken. És ő mozdulatlanul ült a kucikban, amikor például az öreg Rónyánné a vízőzónról beszélt, meg Józsefről, akit eladtak a testvérei, továbbá Jézus Urunk születéséről, a három szent királyokról, Szűz Máriáról, meg a sok, sok csudáról. Ilyenkor alig lehetett hazaküldeni Emert és reggelig is elhallgatta volna a tengernyi gyönyörűséget. De ha az álom mégis a szemére ült, tovább álmodta a csodálatos meséket, amiket még játék közben se felejtett el, mert hiszen a Bodri kutyát is elkeresztelte Ponciusnak és keményen megrángatta a farkát, mivel Rónyánné egyszer azt mondta:

— Jaj, édös lelkeim, az vót ám még csak az igazi lator, az a Poncius! . . . Azt köllött vóna a körösztre főszögelni! . . . De most ott ég a pokol mélységös fenekén és hetvenhét ördög szurkálja vasvillával furtonfurt!

Emernek nem tetszett ez a pokol, de annál inkább a menyország, mindig is arról kérdezgette az öregasszonyokat és nagyon szerette volna tudni, mekkora lábuk is van azoknak a kicsi angyaloknak, ha egyik csillagról a másikra tudnak lépni?

De ahogy telt, múlt az idő és Csontor úgy vélte, hogy Emer már elbírná a kapát: munkába akarta fogni. Ám akárhogy veszkő-

dött vele, még azt se bírta elérni, hogy legalább azt a kis dinnyeföldet kiacatolta volna! Emer mindig elkódorgott. Elkerülte az iskolát, megszökött a munka elől s nem fogott rajta se a szó, se a bot, pedig Csontornak ugyancsak kemény marka volt és ha elkapta a haját, úgy eltángálta, hogy facsikos volt a bőre két hétig is. Az ilyenek után aztán Emer napokig nem került elő. Hogy hol járt, sosem mondta meg. Néha valami kazalból látták kisurramni, ahol az éjszakát töltötte, máskor, — különösen télvíz idején — istállókban, vagy szénapadlásokon húzódott meg.

Csontor legtöbbször csak éjszaka a szuszogásáról tudta meg, hogy Emer megint hazavetődött. Fölébredt rá, mint a kutya az idegen szagra. Legszívesebben tüstént nekiesett volna, hogy ellazsnakolja. De gyertya nem igen volt kéznél s tudta, hogy amíg azt előkotorja, vagy amíg odabotorkál a sötétben Emer vackához, az biztosan megugrik előle. Így hát csak forgolódott a helyén, megvicsorgatta párszor a fogát és hajnalig hidegre tette a haragját.

De mindgyakrabban előfordult, hogy ilyenkor már nem tudott elaludni. Ezen az éjszakán különösen bosszantotta a lány szuszogása. A papra gondolt, akihez Emert a múlt héten beszerezte, hogy faragjon hát ő valamit a haszontalanból s akitől mindjárt másnap elszökött! Azóta nem is mert a szeme elé kerülni . . . De ugyan mit csináljon most?

Hánykolódott az ágyán és lassan minden gond, kín az eszébe vetődött. Nyomorult élete kis bajait forgatta magában: a sovány földcsékéjét, amely mind szűkebben adta már a kenyérrevalót, a rozoga kis viskót, amely már-már rája szakadt a nagy gondoztatlanságban s a maga rettentő, asszony nélküli egyedüllétét. Aztán megint Emerre lett figyelmes és halkán elkáromkodta magát.

Már azon túl volt, hogy az elhibázott mulat hánytorgassa magában. De néha mégis elébe állott Eszti, az Emer anyja, úgy fiatalon, mint amikor utánajárt ő is, az öccse is, titokban, hogy egyik se tudott a másik szándékáról. Még most is nyögött belé, ha az eltemetett múlt így föl kísértett benne, mert azóta lett ő ilyen mogorva, hogy a Bozó Eszti jobban húzott az öccséhez, azóta élt ilyen kivert-bika életet és öklött el mindenkit maga mellől. És talán azért gyűlölte is úgy Emert, mert nem az övé volt, hanem az öccsée, aki Esztit elkaparintotta előle, — bár ugyan mindkettőjüket egyszerre vitte el a járvány és beteljesedett rajtuk az átká . . . De erre nem akart gondolni már s ha a kísértésekkel nem is birt, ezt a gondolatot el tudta hessegetni magától.

Csontor Ferenc száraz, kis ember volt, alig túl a negyvenen, de vénebbnek látszott. Csak a szemében villogott valami félelmes lobogás s Emer ezért kerülte is a tekintetét mindig.

Most is, ahogy a hajnal rápinkadt a szobára. Csontor odáсандított a sarokba, ahol Emer aludt, azután óvatosan leszállt az ásvárról és meztelláb odasompolygott a kislány vackához. Közben még fölnyúlt az öreggerendára és egy kemény sombotot markolt leonnan.

Azután megállt Emer előtt.

Itt a sarokban még nagy volt a homály, csak hálványan látta Emert, aki úgy hevert ott, mint valami odavetett batyú. Ahogy a gyereket nézte, a harag már emelgetni kezdte benne a fejét, de egyszerre valami különös érzése támadt és nem vert rá Emerre a bottal, hanem rátámaszkodott és fejét a piszkos kis ablak felé vetette, ahonnan a világosság soványan csurrant a szobába. Aztán megint Emerre nézett, mert úgy tetszett neki, mintha Bozó Esztit látná a gyerekekben.

Emer egy kicsit megborzongott, ahogy a hajnali hűvösséget fölérezte félálmában. Jobban összekuporodott hát és keze ösztönösen a nagykendő után nyúlt, hogy azt magára húzza. De ez a mozdulata hirtelen, félúton abbamaradt, a szempillája ijedten rebent egyet s ahogy nagybátyját meglátta, szinte megdermedt. Moccanni se mert. Pedig leginkább sikítani szeretett volna egy nagyot, mert a szíve úgy táncolt félelmében, hogy majd leszakadt és egyre várta, hogy mikor sújt le rá a bot. — Ó, miért is surrant csak haza? — gondolta. — Amikor egészen jól eltölthette volna az éjszakát valamelyik kazalban is . . . De amikor olyan soká elüldögélt megint Rónyánnál és az álom egészen elbutította, úgy, hogy semmire se gondolt . . . Most bezzeg az eszébe jutott, hogy sok minden van a rovásán . . . Hiszen még azért sem kapott ki, hogy a tisztelendő úrtól elszökött!

Alig mert hát szuszogni. A fejét úgy fordította, hogy a szeme pilláján keresztül megfigyelhette az öreget, amint inas teste meg-megremeg a bő gatyában s a szeme, az az ijesztő lobogású, le nem siklik róla. Lehunyta jó erősen a szemét és azon volt, hogy mozduatlanul fekvődjön.

A módos Timár gyermekeire gondolt, akiket nagyon irigyelt, mert mindenük volt, galambjuk is, egész raj és ő is mindig szeretett volna galambot, legalább egyet, de ugyan hol tartotta volna? Aztán a Rónyának kotlósa jutott az eszébe, amelyik odajárt föl a kiscsibéivel a Kúnhalomra, a kálvária alá. Hogy berzenkedett, amikor a kezibe vette egyik-másik kicsinyét . . . És ott volt a vén hárs is, a halom tetején, olyan széles, hogy hárman is alig érik át és az vigyázza az Úr Krisztust, aki ott lóg alatta, mellére esett fejjel, a kőkeresztben. És a messzire nyúló földeken búza, rozs, zab hányta most a kalászat, friss, zöldelő tenger volt az egész határ, a szellő, rakoncátlanul nyargalt végig fölötte és zölden, csillámosan meghullámozott az egész, mint valami széles víz, amelyen hajók járnak. És jött is rajta most egy. Kicsi bárka, benne barna ruhás halászok s a hullám bevert már hozzájuk, az evedzők szanaszéjjel és az Úr Krisztus, aranykorona a fején, kilépett a vízre és végiment rajta . . .

Mire fölvetette a fejét és az öreget kereste, már világos volt. De nem látta a közelében. Óvatosan megfordult hát. Most már látta, ott ült a szoba másik végében, az ágya szélén s a kezébe temette a fejét. Emer lenyúlt hát a nagykendőért és vigyázva magára húzta, hogy fölmelegedjék. Szeretett volna fölkelni és kiosonni az ajtón,

de nem ment. Hátha az öreg elébe ugnik? Megvárta hát, amíg az megy ki elébb. Ám Csontor csak nagynehezen mozdult s csak ült, ült, mintha nagy gondban főne a feje.

Emer ilyennek még sose látta. Úgy tett hát, mintha aludna és figyelte. Amikor aztán Csontor fölkapta végre a rocskát és kiment a kúthoz, Emer is fölpattant, elkapott az asztalról egy darab kenyeret és kisurrant a tornácra, ott megbújt a fal tövében és úgy lopózott a kapuhoz.

*

Kint a határban már boldog volt. Lassan eddegélte a kötényrevaló gyümölcsöt, az alma csutkájával megdobálta a lomha békát, amint átsétált a csapáson, elkergette a szarkát, ha letelepedett valamelyik kerítésre és a Kúnhalom aljára érve, megállt a kálvária minden stációja előtt, hosszan elnézte a piros meg kék köntösű embereket, az ostort, a töviskoszorút, meg az Úr Krisztust, véres hátával, amint összerogy a kereszt alatt. Az utolsó képnél főleg Mária miatt állt meg, mert Suhajdáné egyszer azt mondta neki, hogy igen hasonlít az anyjához, de ezt nem tudta elhinni, mert Mária arca nagyon lapos volt, a szája kicsit ferdére sikerült és a könnyek, amiket sírt, mintha viaszból való apró körték lettek volna. Már akkor sokkal inkább tetszett neki Mária templombeli képe, ahol olyan volt, mint valami fiatal lány és a gyerek Jézus ült a balkarián. Körülöttük meg sok, sok angyal, apró karjával kövér kis felhőkre könyökölt és az égből aranyos sugarak szűrődtek rájuk.

Amikor csak tehetett, bement a templomba. Nagyon szerette a színes falakat, a tarka, nagy képeket, a zászlókat s a sok aranyozást az oltárokon. Óraszámra nézte az oltárképet, ahol Jézus a vizek fölött lebeg. Letérdelt és úgy tett mindent, mint ahogy a felnőttektől látta, még a száját is mozgatta, mintha imádkozna, de nem imádkozott soha, mert nem is tudott. Azon járt az esze, amit a vasárnapi prédikációkon hallott, meg amit a vénasszonyok beszédéből megjegyzett magának. És néha azt hitte, ha sokáig nézi az aransugarakat, akkor belelát az égbe, ahol fodor fehér barikát vezet a kis Jézus, hosszú fehér ingben táncolva tapsikálnak a gyerekangyalok, virágkoszorú van a fejükön és az Úristen széles diványon ül, amelyet ő is látott egyszer a szolgabíróúrénál.

Maga is szeretett angyalt játszani. Akkor a Kúnhalom tetején lehasalt a hárs alatt és azt mondta magának, hogy most felhőre támaszkodik. Mindenik fűszál egy-egy angyal volt, a keresztlen előtte ott volt az Úr Krisztus, a vén hárs volt az Úristen s a domboldal egyik útjelzőköve a Szent Péter. Velük beszélgetett.

— No, Szentpéter úr, tudja-e kend, mi ujság minálunk? . . . Hát új kisangyalt kaptunk, bizony! A Biczókék Pistikája halt mög az éjjel, bizony . . . Ugyi, nem is tudta kend? Pedig most is érte harangoznak . . . Oszt lássa, ő mög má itt ül mellettem, csak még nagyon cseplesz szögényke, de Mária Szűzanyánk maj möghízlalja, ugyi Urjézusom? . . .

A halom másik oldalán a kalásztenger hullámozott. Csak egy

kicsit kellett lehúnynia a szemét s már fehér fodrú, zöld hullámok ringatóztak ott, a bárka orra víz alá került, a halászok rimánkodtak és elhajították az evedzőjüket és az Úr Krisztus végiglibegett a vizek tetején, fölött a Kúnhalomra és fölfüggeszkedett a keresztre.'

Mikor idáig ért, rászólt valaki.

— Micsinász itt, te zöd béka? . . . Kivel beszélgetsz, amikor magadba vagv?

Rónyánné volt. Emer észre se vette a jöttét, kicsit húzódozva nézett rá, de aztán megint a kalásztenger felé fordult. A pillanatnyi szélcsendben minden szál mozdulatlanul állt.

— Az Úr Krisztus kilépett a bárkából, kinyújtotta ja a kezét és mingyá csönd lött, — mondta Emer lassú, vontatott hangon, ahogy az öregasszonyoktól eltanulta. — És akkó végigmönt a tengörön, idegyüött és fölfüggeszködött a helyire a köröszton . . .

— Mi bajod van, hékás? — bámult el Rónyánné.

Emer nem felelt. Fölnézett az égre, ahol a bárányfelhők gyönyörű kagylóformába verődtek, amely olyan volt, akárcsak valami felhőágy, amelyből most kelt föl valaki. És valami egészen különös boldogságot érzett és csak bámult, bámult s alig tudta kinyögni:

— Onnan gyüött e!

Már akkor Rónyánné is nézte a felhők különös alakulását, meg a kislány átszellemült arcát és maga se tudta, mire vélje a dolgot. Csak azt motyogta:

— Hát mér is nem mécc te haza, mi? . . . Ó, Jézusom! Ó, Jézusom! — És lassan keresztet vetett magára.

Emer pedig rá se figyelt többé, hanem lement a Kúnhalomról, egyenest neki a kalásztengernek, a kezét előretartotta, mint az Úr Krisztus a képen, a testét megmerevítette és hosszúakat lépett, mintha csak ő is a vizek fölött lebegne.

Rónyánné meg utána nézett is ahogy egyre jobban nézte, a szíve majd megállt a nagy ijedtségtől. Láta, hogy Emer csak ment, ment, nem is ment, hanem valósággal libegett, a kalászok éppen csak hogy a fejüket hajtották meg a lába alatt, a száruk meg se tört és köröskörül csöndesen hullámozott az egész zöld tenger. A napfény úgy vakított, mint a tükrör, a vén hárs koronájából mély bűgös hallatszott, mintha csak az orgona szólana fönt a magasságokban és Emer, a zöld béka, valahol messze, ott lebegett a kalásztenger hullámai fölött, ragyogó ködfelhők között, úgy, hogy már alig látszott.

Rónyánné nem tudta levenni róla a szemét. Még akkor is nézte, amikor már nem látott semmit. Aztán kapkodni kezdett a kezével, öszszecsapta, meg a szeme elé tartotta és egyre lihegett az ijedtségtől. A lába reszketett s mintha a földbe gyökerezett volna, alig tudott jó darabig megmozdulni. De végül is összeszedte magát, néhányszor keresztet vetett magára, aztán hanyatt-homlok elrohant.

*

Emer pedig a dülőúthoz érve, megállt. A fordulónál kurta sövény állott s mert nagyon tűzött már a nap, a mögé ült a gyepre. Vakargatta szűnyogcsipéses lábaszárát, nézegette a mély kék eget, amely-

ről elhúzódtak már a föllegek és csak nagyon magasan, nagyon halványan füstölt egy kis fehér fodor, talán azon túl lehet a széles aranykapu — gondolta — amit Szempéter őriz a nagy kulccsal.

Lehunyta a szemét, bágyadt volt.

Egy gyerek jutott az eszébe, akiről azt mesélték, hogy leesett a háztetőről, mégse történt semmi baja, mert Mária alája tartotta a kötényt és abba fogta föl.

— Az is jó lehet, — fűzte tovább — úgy lehullani jó magosrul a Mária szent kötényibe. — És már szinte repült is, de nem lefelé, hanem fölfelé és ezt egészen rendjén valónak találta, mert Mária sok csodát tett, többet, mint amennyit a tanító úr ki tud számítani a táblán és jó volna, ha vele is tenne valamit. Kívánta, ha őt most karonfogná és elvezetné valahová, ahol minden olyan szép, színes és aranyos volna, mint a templomban, de még annál is szebb és ott, ha a nagybátyja meg akarná verni, elrepülne előle és nem félne már tőle, se senkitől mástól.

És ahogy ezt elgondolta, már jött is a Mária, de nem egyszerűen, csak szép lassan s nem abban a szép köntösben, amiben a templomi képen, hanem olyan közönséges paraszti rokolyában, mint az idevalósi asszonynépnek. De azért tudta, hogy ő Mária, mert ez benne volt a szemében, a csöndes, szelíd nézésében. Karján pedig pólyást himbált s amikor hozzáért, kitakarta fehér fátyolából...

Rögtön eszébe jutott Rónyánné szava: Máriának Jézuskáját kitakará fehér fátyolából... Csakhogy ez nem a Jézuska volt ám, hanem — uramfia! a Biczókéék Pistikája. Tüstént megismerte. Mária meg csak mosolygott és nyújtotta a kezét, hogy majd magával vigye. Emert.

*

Emer menti is volna, de ebben a pillanatban kemény szorítást érzett a karján. Kábolygó fejjel ugrott föl. Még nem látott, nem tudott semmit, de már félt, remegett és érezte, hogy ez csak a nagybátyja lehet.

Csontör rákiáltott.

— No, mos mögvagy, te istentül elfacsarodott! Te zöd béka, te! ... Mindig mögugrasz? ... Mindig öböjögysz? ... Gyere csak, maj' ellátom a bajod! — És vitte magával.

— Hát mér szökté mög a tisztölendő úrtó, mi? ... Nem mögmondtam, hogy ott maraggy és kitarcs? De néköd minden büdös, ami munka, ezér hattad ott a tanítóékat is, mi? ... Pedig azok mingyá azon kezdték, hogy ruhát attak erre a cefőt testödre, — oszt még sevót jó? Te haszontalan peszet! Hogy inkább agyonverték vóna! ...

Emer csak hurcoltatta magát. Szeme ijedten repesett és szorongva nézett körül. Csontor azonban keményen fogta, nem tudott megszökni.

A faluszélen gyerkőcök ugráltak a porban.

— Az Emer ki fog kapni! — üvöltötte ujjongva az egyik.

— Csontor bácsi, verje mög, ma is a szilvásunkba járt, — vádaskodott a Timárék fia.

— Dögölj mög! — dünnyögte Csontor. — Mit jár a szád! — És húzta maga után a lányt.

Itt, ott, kapuban, tornácon, fölbukkant egy-egy fej. Utána néztek, sugdolóztak. Valaki azt is kiáltotta:

— Má mögént kínozza azt a gyereket.

Csontor senkivel se törődött már, csak húzta Emert. Aztán ahogy hazaért, belökte a szobába, maga meg bereteszelte az ajtót. Emer ahogy szabad volt, tüstént az ablaknak rohant, de nem tudta idejében kinyitni, csak bezúta az egyik táblát és összevérezte a kezét. Csontor pedig akkor már fogta is a copfját, elővette a sombotot és kegyetlenül ráhúzott.

— Hát visszamégy-e a tisztelendő úrhoz? — kérdezte dühödten és feleletet se várva, vágta, mint a répát.

Emer sikongott, üvöltött, aztán véres kezével úgy az öreg szemének ugrott, hogy az menten elengedte a haját.

— Ó, te cudar béka! ... Te zöd béka! — lihegte s azzal a már megint menekülő lány után kapott, de csak a rokolyáját markolta meg s egy rántással le is tépte róla. Valóságos hajsza keletkezett. A lány félmegtelenül szökdelt s mihelyt az öreg a közelébe ért, hangosan sívalkodott.

— Agyonverlek! — fortogott Csontor a nyomában.

Az ágy végében aztán csak elkapta. Rá akart vágni az öklével, de ahogy Emer küszködve hajladozott, almányi kis melle az öreg markába akadt. Egyszerre leeresztette ütésre emelt öklét. Aztán megfogta a másik mellét is. A bő rékli alatt nem is vélt rá soha, hogy ennek a kis peszetnek melle is van már.

De Emer rögtön az arcába vágta az öklét.

— Erisszen! ... Erisszen! — iszonyodott és rettentő félelem ült a szemébe.

A lány támadására teljesen előntötte az öreget a düh. Eszeveszetten sújtott rá. Emer szörnyűt sikított: — Jaj Szűzanyám! — és lerogyott az ágyra.

Úgy érezte, mintha a pokol minden irtózata beléje állt volna. Csontor a szájára tapasztotta a kezét s akkor már csak hörgött, a szeme örült tágra nyílt, a teste pedig lassanként egészen megmerevedett. És úgy volt, mintha valami rettentő magasságból zuhanna alá és hiába néz akármerre is, a Szűzmária sehol se tartja alája a kötényt ...

Csontor pedig már ott állt a szoba közepén és azt sem tudta, hogy mit csinált. Kábolygott benne minden. Értelmetlenül bámult a törött ablakba és nem tudta, mikor is tört az össze. Aztán észrevette, hogy a keze véres. Emerre nézett: az is véres volt! Az arca, az összevagdalt keze, az inge, az ágy, minden!

Rettentő félelem fogta el; reszketni kezdett.

Gyorsan a rocska után hajolt és mintha puskából lőtték volna ki, úgy rohant a kúthoz. Megmártotta a fejét, lemosta a kezét és friss vizet vitt be. Előszedett egy rongydarabot és Emert kezdte mosni.

— Emer! . . . Emer! . . . — dűnnyögte most és szinte vicsorogott a foga közt a sző.

De ahogy a lányt forgatni próbálta, a rettegése egyre nagyobb lett. Nem hajlott se a dereka, se a lába s az egész teste, mintha csak fából volna. Gyámoltalanul pacskolta hát a vízzel a megmarcangolt kis testet s már az ágy dereka is csuronvíz volt.

Közben az eszébe ötlött: hátha rányithatna valaki! És nyílsebesen rohant az ajtóhoz.

Még így is félt. A lány kerekre nyitott szeme egyre nézett és Csontor azt érezte, hogy őt keresi. Elfordult hát tőle, elővette a katonaládáját, kivett egy inget s azt nagy kinnal ráhúzta Emerre. Aztán gondosan betakarta s még a fejealját is megigazgatta.

— Csak nem hal bele? — járt egyre a fejében. És úgy nézett az ablakon át, mintha már a börtönből lesne kifelé.

Később eszébe jutott, hátha valami meleg ételtől magához térne a lány. Köménymagas levest főzött hát s egy szilkével odavitt Emernek.

— Igyál, Emer! . . . Jót tösz maj, — unszolta.

Emer nem mozdult, csak a tágrányított szeme nézett rá kísértetiesen.

Csontor borzongva fordult el.

*

Ekkor kocogtak az ajtón. Nem tudta: nyisson-e, vagy sé?

Ott téblábolt az ajtó előtt s amikor asszonyi hangokat hallott, mégis beengedte őket. Előbb Suhajdáné, meg Rónyánné jött, azután még ketten s mögöttük még egy pár asszony feje látszott. Nemsokára tele lett velük a szoba.

Ezer kérdéssel támadtak rá. Rónyánné jajgatni kezdett az ágy mellett.

— Agyonütötte! . . . Agyon! . . . Az akasztófárávaló! . . .

Mind ott hemzsegett az ágy körül, mindegyik első akart volna lenni, aki Emerhez ér. Sápítoztak, jajgattak, sírángoztak.

— Jaj, Szűzanyám! . . . Ecetes vizet! . . . De csúful elbánt véle! . . . Forró fürdő vóna jó! . . . Tormaszeszt! . . . Ó, a szögény árva! — kavargott a szavuk.

— Haggyák csak, maj én mögkenöm, az használ. Hiszön egész lázadásban van szögény! — nyafogott fufnyos hangján Suhajdáné.

Csontor, mintha semmit se hallott volna, csak állott ott az ajtónál. Jobban szeretett volna már a föld alatt lenni, mert jött az egész falu, vénasszonyok, menyecskék, akiket mind a szárnyra kelt csoda kergetett most Emer ágyához. Valóságos búcsújárás volt, ahogy ezek ide-oda szaladgáltak s ki ruhát, ki orvosságot, ki meg enni-valót hozott a gyerekeknek. Rónyánné meg már a szoba közepére polcolta magát és tán ötvenedszer mesélte:

— Az én látásomra történt! Úgy láttam, ahogy most magikat . . . Az Úr Jézus kiszállt a felhőtrónusából, mögfogta a kis Emer karját s úgy vezette végig a buza fölött, hogy egy kalász mög

nem hajult a pöttöm lába alatt! . . . És Emer csak mönt, csak mönt, a tulajdon két szömmel láttam . . . És előtte is fényösség, mögötte is fényösség, mintha csak az égbe vóna má . . .

— Ó, édös, jó Istenöm! — suttogták meghatottan. — Már hogy ilyen csudát tötté a szögény kis árvával! . . .

— De nem először történt ez mán! — folytatta Rónyánné. — Az ilyen kis elhagyatottira van ám gondja az Istennek! Mindig is beszélt ű a szentökkel, mög az Úr Jézussal, oszt a mi Szűzanyánkkal, mög Szempétörrel, ahogy gyütt! Magam is hallottam, ma délelőtt a Kúnhalmon mondtam is neki: Kivel beszélsz, kis árvám? De ű mán akkó az Úr Jézus karján vót . . . Űk védték a mönybéli magosságokbú, hogy mög nem fagyott, el nem pusztútt, ha az a bitang nagybáttya elzavarta . . . Űsméröm én mán picí kora ótátúl ezt az angyalt, hisz legtöbbet az én portámon téblábolt.

— Úgy, úgy, — bizonyígtatták az asszonyok és csupa jóság volt most mindenik.

Csak valahol hátul mondta félhangosan egy nyelves menyecske:

— Ejnye, de hamar lött a zöd békából angyal!

Valaki nevetett is, de Rónyánné ízibe Csontor felé küldte a haragját.

— Ez a susma bitang mög agyonkínozza, agyonüti a szögényt! Verje mög az Isten! . . . Hun van, hadd vágok valamit a fejihöl!

Mindenki Csontort kereste most, de az már akkor nem volt a szobában.

Emer pedig minden ajnározás és ápolás ellenére is alig mozdult és épp hogy lelegzett még. A vénasszonyok kifogyhatatlanul ajánlgatóztak és jajgattak és vót, aki orvost és papot is emlegetett.

— Még így hal mög a szömmük előtt a szentöm, hogy a szent-ségöt se veszi föl — fufnyálta Suhajdáné.

Aminek hallatára Rónyánné se vitézkedett tovább a szoba közepén, hanem odafurakodott az ágyhoz és alaposan megtapogatta Emert. Aztán hangos jajveszékeléssel fordult az ég felé:

— Jaj, édös, jó Szűzanyánk, menyország királméja, tégy valami csudát ezért a kis ártatlanért, mer még möghal!

Aztán odatérdelt az ágy elé, összekulcsolta a kezét és mondogatni kezdte a litániát. Körülötte is mind letérdeltek és úgy zümmögtek utána: Uram, irgalmazz minékünk! Krisztus kegyelmezz minékünk!

Emer meg, mintha megmozdult volna, lehúnyta és megint fölnyitotta a szemét. De úgy tetszett, hogy abból, ami körülötte van, se nem lát, se nem hall semmit. Az asszonyok elhallgattak, figyeltek. Emer fakó ajka most megremegett és vontatottan, halkan mondta:

— Máriának Jézuskáját kitakará fe-hér fá-tyo-lá-bul.

Rónyánné majd megolvadt az örömtől.

— Él! . . . Él! — kiáltotta és tördelte a kezét, ahogy az izgalom rázta.

Emer tekintete mereven tapadt a szembenfekvő falra, ahova most az ablakon át betűző napnak a rocska vizén megtörő fénye,

hosszú imbolygó alakot vetett. Kis keze tört mozdulattal mutatott oda és megint az motyogta:

— . . . ki-taka-rá fe-hér fátyolá-bul . . .

— Jaj, a mi Szűzanyánk! . . . Nékünk is mögjelönt, 'szögény bűnösöknek! — sikoltotta lélekszakadtan Rónyánné, ahogy oda pillantott.

Mindenki odanézett: látták a csodát. És az elragadtatás végig-hullámszott rajtuk.

— A mi Szűzanyánk! Menyország királynéja! — zengte az egész szoba.

Ekkor már férfiak is tolongtak a szobában, egyházi emberek, legelől a módos Timár, meg Varga, a harangozó, aki egyenest oda-furakodott az ágyhoz és hogy bele ne lépjen, az ágy alá tolta csizmája negyével a vizes rocskát.

— Ügysegéljön, itt vót! — kiáltozták már ők is és mindenki agenelt, lelkendezett és arról beszélt, hogy ő is látta Máriát arany-koronával a fején, fehér köntösben, épp az ágygyal szemben, a falon, sőt Suhajdáné azt erősítette, hogy a gyermek Jézus is a karján volt. És mindenki tolongott, fecsegett, forgolódott, lármázott, letaposták egymás lábát a boldog örömben s a hír szárnya messzire vert és már kint is zsibongott az egész falu a csoda hallatára.

Azonközben valaki a paphoz futott és lélekszakadtan ujságolta a csodát. A pap tamáskodott, lehordta az embert, hogy egy bolond százat csinál, — de aztán mégis csak elindult Csontor házához. Egész sereg kísérte az úton, és mindenki bizonykodott, akárhogy rázza is a fejét; mindenki tudott valami újat, mindenki lelkendezett és mire a tisztelendő úr a kis hajlékhoz ért, a templomban már meg is húzták az örömharangokat.

A jó ember tiltakozott, mérgelődött, lármázott és küldte az embereket, hogy nézzék meg, ki harangoztat az ő parancsa nélkül? De senkise hallgatott már rá, csak tolták befelé a házba. És az egész csodavert falu apraja nagyja mind lázas szemmel, lelkesülten ott kavargott el előtte, amíg be nem tuszolták őt is a szobába, egy csomó vénasszony közepébe.

— Hol van Csontor? — kérdezte, amikor, már szuszogni tudott.

Nosza keresgélni kezdték az öreget. De addig is elébe állott a vén Rónyánné és fáradhatatlanul előlről kezdte az egészet. A harangszó meg zúgott, akár Szent István napján s a tisztelendő úr csak állott, állott s maga se tudta, hogy mit gondoljon.

Egyszerre csak énekszót hallott, sebtén fölütötte a fejét és kinézett az ablakon. Ijedten látta, hogy már ott a processzió! Elöl a módos Timár, a szűzmáriás lobogóval, meg Varga, a harangozó, a kereszttel s az egész falu levett kalappal énekel:

Mária drága neve,

Lelkém édes öröme,

Mária!

Ha megzendül fülemben,

Vidámság kél lelkemben,

Mária!

Szinte elállt a lélegzete. Ki akart rohanni, de még előbbre se tudott jutni, mert most mindenki az ajtónak tartott és ott torlódott meg. Fejcsóválva indult vissza az ágyhoz és arra gondolt: mit fog ehhez a püspök úr szólni, ha megtudja? Aztán Emenre esett a tekintete, akivel már senkisémm törődött ebben a percben. Megfogta a kezét halálos hideg volt! Lehajolt és döbbenet bámulta szederjes ajkát, üveges szemét.

— Hej, a nemjóját! — fakadt ki a sok vénasszony ellen és ököl-lel, karral vágott magának utat az ajtóig. Onnan harsányan kiáltott.

— Hagyják abba az éneket, a gyerek meghalt!

Többször kiáltott, amíg megértették. Az ének elhalkult s odakint zavar támadt. Az utcáról még énekesnők szakadtak be s az udvaron már azt bömbölte egy rozsdás hang:

— Ú se meneküljön, ha megölte Szűzanyánk választottját!

Aztán vad láрма támadt, vénasszonyrikácsolások, férfikáromkodások kavargtak, öklök emelkedtek.

A pap az ajtóba préselve lihegett és nem értette, hogy mit akarnak. A zivajból csak időnkint ért hozzá egy-egy élesebb hang:

— Agyon kell verni a bitangot! . . . Üssétök!

Az udvar közepén sűrű gyűrű képződött és Csontort, aki se eleven, se holt nem volt már, ide-odaráncigálták. Az öreg védően emelte a karját az arca elé, de a szemében most is ott ült az a félelmes lobogás.

— A szemet vögyétek ki! . . . Szíjjat a hátából! — sipóztak a banyák.

Ekkor valaki olyat taszított Csontoron, hogy épp a harangozó elé pöndörödött. Az ijedten kapta el a keresztet.

— Ne érj hozzá! Te poklok ganaja! — kiáltotta és nagyot rugott Csontoron.

Akkor már zuhogott rá a sok ököl, a vér elborította a koponyáját s az öreg paraszt térdre rogyott.

A tisztelendő kétségbeesetten rimánkodott az ajtóból:

— Ne bántsák! . . . Emberek, ne bántsák! . . . Majd a törvény . . .

Szava a lármába veszett s a dühödt tömeg magából kikelten gázolta le Csontort.

*

A szobában békésen zümmögött pár éhes, fekete légy Emer feje körül s a kis zöld béka elhagyatottan nyúlt el az ágyon. Elgyötört teste elpihent az örök álomban, lelke meg már amaz égi mezőkön vándorolt, ahol fodor fehér barikát vezet a kis Jézus, hosszú fehér ingben táncolva tapsikálnak a gyerekangyalok, virágkoszorú van a fejükön és az Ursten széles diványon ül, amelyet ő maga is látott egyszer a szolgabíróúrénál.

(Budapest.)

Majthényi György.